

TEMA / EMNER	KOMPETANSEMÅL	LÆRINGSMÅL	VURDERING
34 ▲ RETTSSTAT, POLITIKK OG ARBEIDSLIV • Kriminalitet og straff (Samfunnskunnskap) • Nasjonale politiske institusjoner (Samfunnskunnskap) ▼ 40 (Samfunnskunnskap)	<ul style="list-style-type: none"> • Gjere greie for korleis ulike politiske parti fremjar ulike verdiar og interesser, knyte dette til aktuelle samfunnsspørsmål og argumentere for eige syn • Gjere greie for politiske institusjonar i Noreg og deira rollefordeling og samanlikne dei med institusjonar i andre land • Gje døme på kva samarbeid, medverknad og demokrati inneber nasjonalt, lokalt, i organisasjonar og i skolen • Gje døme på korleis eit lovbrøt er behandla, diskutere årsaker til og følgjer av kriminalitet og forklare korleis rettsstaten fungerer • Reflektere over samfunnsfaglege spørsmål ved hjelp av informasjon frå ulike digitale og papirbaserte kjelder og diskutere formål og relevans til kjeldene • Bruke statistiske kjelder til å berekne og beskrive tendensar og variasjonar i samfunnsfaglege drøftingar og vurdere om statistikken gjev påliteleg informasjon 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne beskrive forhold rundt kriminalitet • Kunne forklare hvordan kriminelle blir behandlet av politiet • Kunne gjøre rede for hvordan det norske rettssystemet fungerer • Kunne forklare hvorfor vi straffer, og virkningene av den • Kunne fortelle om den politiske makten i Norge • Kunne fakta om norsk demokrati • Kunne beskrive hvordan arbeidslivet fungerer i Norge • Kunne fakta om valg av utdanning 	<ul style="list-style-type: none"> • Begrep • Muntlig • Egenvurdering
42 ▲ NASJONSBYGGING • Norsk nasjonsbygging (Historie) ▼ 47 • Samefolket (Historie)	<ul style="list-style-type: none"> • Finne døme på hendingar som har vore med på å forme dagens Noreg, og diskutere korleis samfunnet kunne ha vorte dersom desse hendingane hadde utvikla seg annleis • Presentere hovudtrekk ved historia og kulturen til samane frå midt på 1800-talet til i dag og konsekvensar av fornorskingspolitikken og samanes kamp for rettane sine • Presentere viktige utviklingstrekk i norsk historie på 1800-talet og første halvdel av 1900-talet og beskrive korleis dei peikar fram mot samfunnet i dag • Skape forteljingar om menneske frå ulike samfunn i fortid og notid og vise korleis livsvilkår og verdiar påverkar tankar og handlingar • Skrive samfunnsfaglege tekstar med presis bruk av fagomgrep, grunngjevne konklusjonar og kjeldetilvisingar 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne beskrive norsk politikk på 1800-tallet • Kunne snakke om framveksten av arbeiderbevegelsen og parlamentarismen • Kunne drøfte begrepa "politisk parti, fagforening og stemmerett" • Kunne beskrive den sosiale utviklingen i Norge på 1800-tallet • Kunne forklare Norges vei ut av unionen med Sverige • Kunne fortelle om samenes gamle kultur • Kunne beskrive samenes møte med den norske kulturen 	<ul style="list-style-type: none"> • Skriftlig • Muntlig • Egenvurdering
48 ▲ RUSMIDDEL • Alkohol og tobakk (Samfunnskunnskap) ▼ 2 • Narkotika (Samfunnskunnskap)	<ul style="list-style-type: none"> • Beskrive utvikling og konsekvensar av tobakks- og rusmiddelbruk i Noreg og diskutere haldningar til rusmiddel • Bruke samfunnsfaglege omgrep i fagsamtalar og presentasjonar med ulike digitale verkøy og byggje vidare på bidrag frå andre • Reflektere over samfunnsfaglege spørsmål ved hjelp av informasjon frå ulike digitale og papirbaserte kjelder og diskutere formål og relevans til kjeldene 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne fakta om ulike typer rusmiddel • Kunne gjøre rede for de faktiske konsekvensene av ulike typer rusmiddel • Kunne utvikle egne holdninger om eget forhold til rus • Kunne presentere noe om rusmiddel 	<ul style="list-style-type: none"> • Begrep • Muntlig • Tenk selv • Egenvurdering
3 ▲ RESSURSER OG FORBRUK • Naturressurser (Geografi) ▼ 7 • Jordbruk og havbruk (Geografi) • Forbrukersamfunnet (Samfunnskunnskap)	<ul style="list-style-type: none"> • Undersøkje korleis menneske gjer seg nytte av naturgrunnlaget, andre ressursar og teknologi i Noreg og i andre land i verda og drøfte premisser for berekraftig utvikling • Undersøkje og diskutere bruk og misbruk av ressursar, konsekvensar det kan få for miljøet og samfunnet, og konflikstar det kan skape lokalt og globalt • Skape forteljingar om menneske frå ulike samfunn i fortid og notid og vise korleis livsvilkår og verdiar påverkar tankar og handlingar 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne forklare og beskrive ulike naturressurser • Kunne beskrive alternative ressurser • Kunne gjøre rede for menneskenes forhold til ressurser og ressursbruk • Kunne finne ut hvordan menneskene bør bruke naturressursene og gi en forklaring på det • Kunne forklare jordbrukets historie • Kunne forklare hvordan jordbuket fungerer og hva som dyrkes • Kunne beskrive det norske jordbruket • Kunne beskrive ulike måter å drive jordbruk på • Kunne finne ut om jordbruket skaper miljøproblem, eventuelt hvordan • Kunne gjøre rede for matsituasjonen i verden • Kunne beskrive det norske fiskeriet • Kunne finne ut hvordan manglende internasjonalt samarbeid kan true fiskeressursene • Kunne beskrive trekk ved forbrukersamfunnet • Kunne gjøre rede for forhold ved det å være en forbruker 	<ul style="list-style-type: none"> • Skriftlig • Tenk selv • Egenvurdering
9 ▲ LANDSKAP OG ENERGIKILDER • Landskap (Geografi) ▼ 15 • Energikilder (Geografi)	<ul style="list-style-type: none"> • Utforske, beskrive og forklare natur- og kulturlandskapet i lokalsamfunnet • Undersøkje og diskutere bruk og misbruk av ressursar, konsekvensar det kan få for miljøet og samfunnet, og konflikstar det kan skape lokalt og globalt • Formulere spørsmål om forhold i samfunnet, planleggje og gjennomføre ei undersøking og drøfte funn og resultat munnleg og skriftleg • Bruke samfunnsfaglege omgrep i fagsamtalar og presentasjonar med ulike digitale verkøy og byggje vidare på bidrag frå andre 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne beskrive det norske natur- og kulturlandskapet • Kunne vite hvordan en best kan utnytte naturen • Kunne forklare begrepet energi og ulike former av det • Kunne diskutere bruken av fossil energi • Kunne beskrive bruken av rene energikilder • Kunne bli en fornuftig energibruker 	<ul style="list-style-type: none"> • Begrep • Muntlige • Egenvurdering
16 ▲ ISMER OG KRIG • Ismer (Historie) ▼ 20 • Første verdenskrig (Historie)	<ul style="list-style-type: none"> • Finne døme på hendingar som har vore med på å forme dagens Noreg, og diskutere korleis samfunnet kunne ha vorte dersom desse hendingane hadde utvikla seg annleis • Gjere greie for kolonialisme og imperialisme og gje døme på avkolonisering • Drøfte ideal om menneskeverd, diskriminering og utvikling av rasisme i eit historisk og notidig perspektiv • Drøfte årsaker til og verknader av sentrale internasjonale konflikstar på 1900- og 2000-talet • Skape forteljingar om menneske frå ulike samfunn i fortid og notid og vise korleis livsvilkår og verdiar påverkar tankar og handlingar • Bruke samfunnsfaglege omgrep i fagsamtalar og presentasjonar med ulike digitale verkøy og byggje vidare på bidrag frå andre 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne snakke om ulike ismer • Kunne beskrive samlingen av Tyskland og Italia • Kunne skrive om den europeiske imperialismen på 1800-tallet • Kunne snakke om årsakene til første verdenskrig • Kunne beskrive krigshandlingene under første verdenskrig • Kunne fortelle om slutten og konsekvensene av første verdenskrig • Kunne snakke om Norge under andre verdenskrig 	<ul style="list-style-type: none"> • Begrep • Skriftlig • Egenvurdering
21 ▲ MELLOMKRIGSTID OG STORKONFLIKT • Mellomkrigstiden (Historie) ▼ 24 • Andre verdenskrig (Historie) • Andre verdenskrig i Norge (Historie)	<ul style="list-style-type: none"> • Finne døme på hendingar som har vore med på å forme dagens Noreg, og diskutere korleis samfunnet kunne ha vorte dersom desse hendingane hadde utvikla seg annleis • Drøfte ideal om menneskeverd, diskriminering og utvikling av rasisme i eit historisk og notidig perspektiv • Drøfte årsaker til og verknader av sentrale internasjonale konflikstar på 1900- og 2000-talet • Bruke samfunnsfaglege omgrep i fagsamtalar og presentasjonar med ulike digitale verkøy og byggje vidare på bidrag frå andre • Vise korleis hendingar kan framstillast ulikt, og drøfte korleis interesser og ideologi kan prege synet på kva som blir opplevd som fakta og sanning • Skrive samfunnsfaglege tekstar med presis bruk av fagomgrep, grunngjevne konklusjonar og kjeldetilvisingar 	<ul style="list-style-type: none"> • Kunne gjøre rede for den russiske revolusjonen • Kunne forstå bakgrunnen og konsekvensene av det økonomiske sammenbruddet i USA • Kunne forstå nazisme og fascisme som ideologier • Kunne vite hvordan nazistene og fascistene i Tyskland og Italia kom til makten, og hvordan de brukte den • Kunne litt om Hitler og Mussolini • Kunne beskrive hvordan mellomkrigstiden var i Norge • Kunne årsakene til andre verdenskrig • Kunne forklare hendelsesforløp til andre verdenskrig • Kunne beskrive angrepet på Norge • Kunne gjøre rede for livet i Norge under okkupasjonen • Kunne reflektere over konsekvensene av andre verdenskrig, både i Norge og verden generelt 	<ul style="list-style-type: none"> • Begrep • Skriftlig • Muntlig • Tenk selv • Egenvurdering